

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАЛАХОВ ВАЛЕРІЙ АНДРІЙОВИЧ

УДК [658.15+658.62](043.3)

**ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ТА УЗГОДЖЕНІСТЬ РУХУ
ТОВАРНИХ ТА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, професор
Дікань Лариса Василівна,
Харківський національний економічний університет,
завідувач кафедри контролю і аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Єрмошкіна Олена Вячеславівна
Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ)
професор кафедри економічного аналізу і фінансів

кандидат економічних наук,
Майборода Олег Володимирович
Харківський інститут фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі,
доцент кафедри фінансів і кредиту

Захист відбудеться «04» жовтня 2012 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.01, у Харківському національному економічному університеті за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-А.

Автореферат розісланий «04» вересня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.М. Чмутова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні економічні процеси, що супроводжуються різноспрямованим впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, зумовлюють необхідність застосування нових підходів і методів щодо забезпечення належного функціонування суб'єктів господарювання, серед яких провідна роль належить промисловим підприємствам. Важливість таких підходів особливо підкреслюється у кризові та передкризові періоди, що продемонстрували наслідки фінансової та економічної кризи 2008–2009 рр., коли обсяги виробництва у машинобудуванні скоротилися майже на 25%.

Для сталого розвитку промислового підприємства необхідно враховувати складність і багатогранність аспектів його функціонування, що визначається наявністю різних видів діяльності, спрямованістю на створення певного асортименту готової продукції, що досягається безперервністю руху як товарних, так і фінансових потоків. Це потребує розгляду взаємозалежності руху таких потоків, проявом якої є їх збалансованість та узгодженість. Для забезпечення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства необхідно досліджувати не лише рух, а й визначати чинники взаємного впливу, оцінювати взаємозалежність окремих складових фінансових і товарних потоків. Водночас збалансованість та узгодженість руху товарних і фінансових потоків підприємства пов'язані не лише з функціонуванням окремого підприємства, а й із розкриттям його взаємодії з іншими учасниками ринку, проявом чого є розвиток ресурсних і товарних ринків, цінової кон'юнктури, збалансування попиту та пропозиції відносно різних груп товарів. Таким чином, розгляд різних складових фінансових і товарних потоків у контексті їх збалансованості та узгодженості потребує розробки нових підходів як до аналізу умов руху таких потоків, так і до аналізу змін у їх рухомості.

Теоретичні та практичні питання узгодженості руху товарних та фінансових потоків промислового підприємства розглянуто в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених-економістів: Г. Азаренкової, Є. Бріггема, І. Бланка, П. Буряка, А. Бутріна, Дж. К. Ван Хорна, А. Горбунова, В. Даніча, Л. Дікань, О. Єрмошкіної, Я. Жаліла, Т. Клебанової, О. Кузьміна, І. Отенко, В. Пономаренка, О. Терещенка, О. Тридіда та ін. У роботах цих авторів вирішено багато питань з окресленої проблематики: розкрито зміст понять «товарний потік» та «фінансовий потік», запропоновано критерії визначення взаємозалежності руху таких потоків, обґрунтовано моделі аналізу рухомості товарних потоків у виробництві тощо. Проте подальшого розвитку потребують методичні підходи до аналізу умов взаємозалежного руху товарних і фінансових потоків на підставі якісних критеріїв, методичне забезпечення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства.

Недостатня розробленість зазначених питань негативно впливає на загальний стан промислового підприємства, спричиняючи порушення в русі товарних і фінансових потоків, що й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, визначення об'єкта, предмета, мети і задач дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота узгоджується з основними напрямками наукових досліджень Харківського національного економічного університету, що були проведені в рамках науково-дослідницьких робіт «Формування механізму попередження дестабілізації функціонування економічних суб'єктів» (номер державної реєстрації 0110U002788) (підрозділ «Визначення оптимальної потокової моделі аналізу рухомості матеріальних та фінансових ресурсів суб'єкта господарювання з метою попередження дестабілізаційних процесів») та «Удосконалення системи управління виробничим підприємством» (номер державної реєстрації 0110U006914) (підрозділ «Оптимізація руху товарних та фінансових потоків як умова ефективного функціонування системи управління виробничим підприємством»).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є подальший розвиток теоретичних і методичних положень, розробка практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства завдяки вдосконаленню аналізу й оцінки взаємності руху потоків його ресурсів.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлено та вирішено такі задачі:

уточнити сутність і зміст понять «товарні потоки» та «фінансові потоки» промислового підприємства;

узагальнити підходи до взаємодії товарних і фінансових потоків промислового підприємства;

обґрунтувати критерії взаємозалежності руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства;

виявити тенденції руху товарних і фінансових потоків на прикладі підприємств машинобудівної галузі;

виявити вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків машинобудівних підприємств;

розробити методичний підхід до аналізу змін у русі товарних і фінансових ресурсів підприємства;

обґрунтувати і розробити методичний підхід до оцінки збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства.

Об'єкт дослідження – процес руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні положення та методичні підходи до забезпечення збалансованості й узгодженості руху товарних і фінансових потоків машинобудівного підприємства з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети було використано такі методи: *діалектичний метод пізнання та системний підхід* – для розкриття сутності та взаємозалежності дефініцій «товарні потоки» і «фінансові потоки» промислового підприємства, обґрунтування критеріїв взаємозалежності руху товарних і фінансових потоків; *графоаналітичний метод і методи статистичного аналізу* – для аналізу взаємозалежності руху товарних і фінансових потоків промислових підприємств, виявлення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків

промислових підприємств; *методи формалізації (опис досліджуваних процесів і явищ математичною символікою)* – для аналізу змін у русі товарних і фінансових потоків; *економіко-математичне моделювання (методи теорії оптимізації, багатовимірного кореляційно-регресійного аналізу)* – для визначення стану збалансованості й узгодженості руху товарних та фінансових потоків.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань взаємозалежності руху товарних та фінансових потоків суб'єктів господарювання реального сектора економіки, законодавчі та нормативно-правові документи з питань функціонування й аналізу промислових підприємств, дані Державної служби статистики України, фінансова і статистична звітність промислових підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

удосконалено:

методичний підхід до аналізу змін у русі товарних і фінансових ресурсів підприємства, відмінністю якого є співставлення швидкості їхніх змін та визначення розривів у їх рухомості, що дозволяє сформулювати заходи підприємства стосовно досягнення взаємності руху його потоків;

методичний підхід до оцінки збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства, який, на відміну від існуючих, передбачає співставлення фактичних і розрахованих за допомогою оптимізаційної моделі значень показників руху цих потоків та визначення на цій основі стану їхньої збалансованості та узгодженості (одностайна, переважна, умовна), що посилює обґрунтованість управлінських рішень відносно забезпечення безперервності відтворювальних процесів підприємства;

дістало подальшого розвитку:

визначення поняття «товарні потоки промислового підприємства», що, на відміну від існуючих, розкриває процес перетворення товарів у матеріальні ресурси відповідно до функціонування підприємства й виробництва нової продукції та співставляється з поняттям «матеріальний потік промислового підприємства», що дозволяє виявити взаємозв'язок між зазначеними дефініціями для цілей збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства;

змістовне наповнення поняття «фінансові потоки промислового підприємства», відмінністю якого є підкреслення економічної природи виникнення та формування фінансових потоків підприємства відповідно до рухомості товарів, частина з яких перетворюється на матеріальні ресурси виробництва, що дозволяє врахувати взаємозалежність товарних, матеріальних та фінансових потоків підприємства;

процес аналізу впливу факторів внутрішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків підприємства, відмінністю якого є врахування узгодженості складових таких потоків (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, податки) між собою та визначення їхнього впливу на узагальнені показники діяльності підприємства (якими є значення фінансового результату й обсяги виробництва), що дозволяє встановити значимість взаємодії товарних і фінансових потоків для ефективного функціонування підприємства;

технологія аналізу впливу факторів зовнішнього середовища на

взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків машинобудівних підприємств, особливість якої полягає в побудові регресійних моделей впливу динаміки цін у добувній промисловості та динаміки цін виробництва і розподілення електроенергії, газу й води на темпи зміни фінансового результату підприємств машинобудування (як відображення руху фінансових потоків) і темпи зміни індексу виробленої продукції підприємств машинобудування (як відображення руху товарних потоків), що дає можливість враховувати економічні відносини між підприємствами щодо забезпечення збалансованості й узгодженості руху їхніх товарних і фінансових потоків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані теоретичні положення та розроблені методичні підходи доведені до рівня практичних рекомендацій, зокрема: методичний підхід до аналізу змін у русі товарних і фінансових ресурсів підприємства завдяки співставленню швидкості їхніх змін підвищує ефективність функціонування підприємства, оскільки дозволяє визначити його дії стосовно досягнення взаємного руху таких потоків; технологія аналізу впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків машинобудівних підприємств дозволяє реалізувати внутрішні та зовнішні можливості підприємства для забезпечення збалансованості й узгодженості цих потоків.

Результати дослідження знайшли застосування у діяльності ПАТ «Харківський підшипниковий завод» (процес аналізу впливу факторів внутрішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків підприємства; довідка № 240/76 від 01.07.2011 р.), ПАТ «Харківський верстатобудівний завод» (технологія аналізу впливу зовнішніх факторів на взаємозалежність руху товарних та фінансових потоків підприємства; довідка № 357 від 04.07.2011 р.) та ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш» (методичний підхід до аналізу змін у русі товарних та фінансових ресурсів підприємства; довідка № 365 від 13.09.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною роботою. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача, зокрема (в дужках вказано номери опублікованих праць за списком, що подано в авторефераті): розроблено підхід до оцінки збалансованості й узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства, узагальнено рекомендації щодо проведення аналізу взаємозалежності руху складових товарних та фінансових потоків підприємства [6], уточнено поняття «фінансові потоки промислового підприємства» [7].

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичній конференції «Розвиток наукової думки – 2008» (Миколаїв, 2008), III Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія розвитку України у глобальному середовищі» (Сімферополь, 2009), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми обліку, аналізу і фінансового контролю в Україні» (Харків, 2009), восьмій Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Україна наукова» (Київ, 2011).

Публікації. Результати дисертації опубліковано в 11 наукових працях, у тому

числі 7 робіт – у наукових фахових виданнях з економіки, 4 – публікації за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,25 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 3,53 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 174 найменувань (на 18 сторінках), 6 додатків (на 39 сторінках). Робота викладена на 224 сторінках машинописного тексту і містить 13 таблиць, 20 рисунків. Обсяг основного тексту дисертації становить 167 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі – «Теоретичні основи збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства» – уточнено сутність і зміст понять «товарні потоки промислового підприємства» і «фінансові потоки промислового підприємства»; узагальнено теоретичні підходи до забезпечення узгодженості товарних і фінансових потоків промислового підприємства, обґрунтовано критерії взаємності їхнього руху.

Функціонування сучасного промислового підприємства як складної багатофункціональної системи руху ресурсів неможливе без врахування взаємозалежного руху його товарних і фінансових потоків, що значною мірою базується на теоретичних положеннях визначення їхньої сутності та змісту.

Узагальнення теоретичних підходів до визначення товарних і фінансових потоків підприємства дозволило встановити, що існують неоднозначності у їх трактуванні, різні споріднені визначення потоків ресурсів промислового підприємства, недостатнє врахування значення товарних і фінансових потоків та особливостей їхнього формування з погляду забезпечення ефективності діяльності підприємства. Це дало можливість уточнити зміст понять:

товарні потоки промислового підприємства – це потоки матеріальних ресурсів підприємства, які визначають відповідно вхідні чи вихідні потоки товарів або, інакше кажучи, потоки первісних, пов'язаних із постачанням необхідних ресурсів виробництва, та кінцевих (виробленої продукції) товарів підприємства;

матеріальні потоки промислового підприємства – це сукупність різноманітних потоків матеріальних ресурсів, які обумовлені процесом функціонування підприємства відповідно до етапів виробничого процесу або відтворювального процесу щодо добування, обробки та переробки, складування, транспортування і розподілу матеріальних ресурсів.

Наведені уточнення визначень дозволяють уникнути неоднозначності у трактуванні понять «товарні потоки промислового підприємства» та «матеріальні потоки промислового підприємства», розмежувати змістовне їх наповнення, розкрити сутнісне розуміння на основі врахування різних стадій руху матеріальних ресурсів і можливості перетворення товарів у ресурси відповідно до етапів виробництва.

При цьому показано, що саме в узагальненні категорії «товар» як об'єкта обміну, здатного переносити вартість ресурсів, прихована дійсна природа

формування фінансового потоку. Аналіз основних підходів до розкриття сутності фінансових потоків підприємства дозволив сформулювати їх визначення та підкреслити економічну природу їх виникнення таким чином: фінансові потоки промислового підприємства – це цілеспрямований рух, зміна (обсягів, типів, форм і видів) різноманітних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що здійснюється відповідно до фактора часу, при цьому необхідною передумовою виникнення та формування таких потоків є товарні потоки підприємства.

Доцільність такого уточнення пов'язана з необхідністю врахування взаємності руху товарних і фінансових потоків підприємства на основі визначення їхньої збалансованості та узгодженості.

Аналіз різноманітності підходів до взаємодії товарних і фінансових потоків підприємства сприяв обґрунтуванню потокового підходу як базового у розкритті такої взаємодії. Разом з тим також враховано: логістичний, синергетичний, системний та інформаційний підходи, які є найбільш поширеними у дослідженнях науковців для аналізу потоків ресурсів.

У процесі дослідження теоретичних положень взаємності руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства обґрунтовано та визначено критерії рухомості цих потоків, систематизовано основні ознаки класифікації таких критеріїв: з погляду множинності показників ефективності або результативності виробництва – за різновидом таких показників стосовно етапів виробництва, реалізації нового товару, закупівлі матеріальних ресурсів на основі структурування отриманого доходу або витрат виробництва тощо; з погляду узагальнення рухомості потоків ресурсів як на якісному, так і на кількісному рівні – якісні та кількісні критерії; залежно від умов ведення господарської діяльності – в умовах стабільного розвитку або в умовах невизначеності; з погляду пріоритетів менеджера, який приймає управлінські рішення – множина мінімаксних та максімінних критеріїв.

Серед якісних критеріїв взаємності руху товарних і фінансових потоків підприємства окремо виділені: узгодженість потоків ресурсів, що перш за все визначає часову структуру змін у русі різноманітних ресурсів підприємства; збалансованість потоків ресурсів, яка насамперед відображає відповідність між потребами у ресурсах та їх наявністю.

У другому розділі – «Аналіз руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства» – виявлено тенденції руху товарних та фінансових потоків на прикладі підприємств машинобудівної галузі; встановлено вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків.

На основі аналізу діяльності підприємств машинобудівної галузі доведено, що взаємозалежна рухомість їхніх товарних і фінансових потоків у цілому визначається нерівномірністю руху окремих складових таких потоків. Проявом такої нерівномірності є:

нестабільна динаміка темпів зміни обсягів реалізованої продукції підприємств машинобудування. Так, за підсумками 2003 р. значення темпів змін в обсягах продукції, реалізованої підприємствами машинобудування, дорівнювали 143,45%; 2004 р. – 152,48%; 2005 р. – 111,38%; 2006 р. – 115,19%; 2007 р. – 143,08%; 2008 р. – 123,84%; 2009 р. – 70,48%, 2010 р. – 136,10 %;

різноплановість зміни структури загального потоку нових товарів підприємств машинобудівної галузі у розрізі її окремих підгалузей (рис. 1);

різноспрямованість тенденцій зміни питомої ваги запасів товарно-матеріальних цінностей та їхніх складових (виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, товари) в оборотних активах.

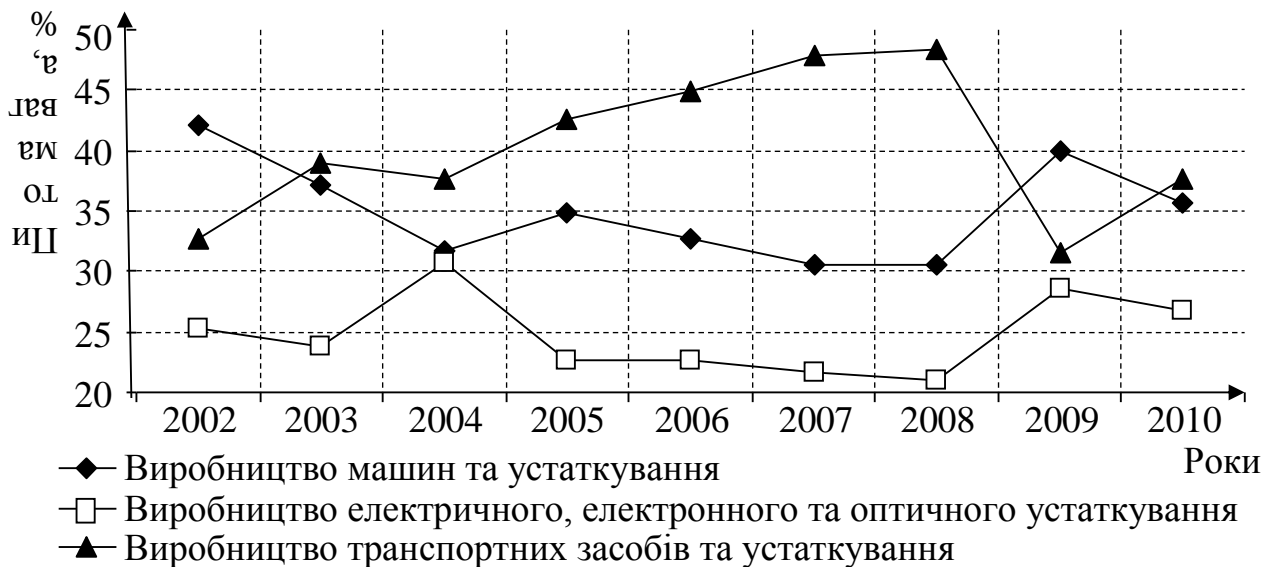

Рис. 1. Зміна структури загального потоку нових товарів підприємств машинобудівної галузі у розрізі її окремих підгалузей

У дисертації проведено аналіз впливу факторів внутрішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків підприємств машинобудівної галузі. До таких факторів, зокрема, віднесено: складові операційних витрат, дебіторську та кредиторську заборгованість, обсяги доходу від реалізації продукції, значення фінансового результату підприємства. На підставі розглянутих факторів встановлено різноплановий ступінь їхнього впливу з погляду досягнення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків досліджуваних підприємств. Зокрема, це показано на основі визначення напрямів впливу величини матеріальних витрат (MV) і витрат на оплату праці (VP) досліджених підприємств на обсяги отриманого доходу від реалізованої продукції (OV) з використанням багатовимірного кореляційно-регресійного аналізу (табл. 1). Це дає можливість врахувати такий етап діяльності підприємств, як виробництво нового товару, що узагальнюється в значеннях показників операційних витрат – матеріальних витрат і витрат на оплату праці, які до того ж з погляду підприємств машинобудівної галузі складають сумарно найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат. Разом з тим матеріальні витрати відображають сукупність матеріальних ресурсів, які трансформовані з первинних товарів і задіяні у виробництві нових товарів. Тобто з погляду життєвого циклу товару матеріальні витрати є однією зі складових відображення рухомості товарних потоків підприємства.

Регресійні рівняння, які визначають напрями впливу величини матеріальних витрат і витрат на оплату праці підприємств на обсяги отриманого доходу від реалізованої продукції

Підприємство	Регресійне рівняння
ПАТ «Харківський підшипниковий завод»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «Турбоатом»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «ХТЗ ім. С. Орджонікідзе»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «Харківський завод штампів та прес-форм»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «Харверст»	$Y = 0,77X + 0,23$
ПАТ «Світло Шахтаря»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «Електромашина»	$Y = 0,69X + 0,31$
ПАТ «Харківський завод поліграфічних машин»	$Y = 0,86X + 0,14$
ПАТ «Електромаш»	$Y = -0,14X + 0,86$
ПАТ «ХЕЛЗ «Укрелектромаш»	$Y = -0,14X + 0,86$

Побудовані моделі адекватно описують досліджувані процеси, оскільки значення коефіцієнта детермінації є не нижчими ніж 0,86, за винятком ПАТ «Харверст» (0,77) та ПАТ «Електромаш» (0,69), а значення коефіцієнтів Дарбіна - Уотсона знаходиться в межах від 1,5 до 2,6.

З даних табл. 1 видно, що для більшості з аналізованих підприємств вплив матеріальних витрат на обсяги отриманого доходу від реалізованої продукції має позитивну спрямованість, хоча величина такого впливу для підприємств є різною. Винятком є побудовані регресійні рівняння для ПАТ «Електромаш» та ПАТ «ХЕЛЗ «Укрелектромаш». Разом з тим спрямованість впливів витрат на оплату праці на отриманий дохід від реалізованої продукції є від'ємною для ПАТ «Харверст» і ПАТ «Електромаш». Тобто рух товарних і фінансових потоків таких підприємств, як ПАТ «Електромаш», ПАТ «ХЕЛЗ «Укрелектромаш» та ПАТ «Харверст» є різноспрямованим, що не забезпечує їхньої збалансованості та узгодженості.

Розкриття впливу факторів внутрішнього середовища на рух товарних і фінансових потоків підприємства дозволило проаналізувати взаємозалежність руху досліджуваних потоків. В процесі аналізу враховано узгодженість складових таких потоків (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, податки) між собою та визначається їхній вплив на узагальнені показники діяльності підприємства (якими є значення фінансового результату й обсяги виробництва), що дозволяє дослідити значущість руху товарних і фінансових потоків для ефективного функціонування підприємства.

Для виявлення впливу факторів зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків машинобудівних підприємств побудовано регресійні рівняння впливу динаміки цін у добувній промисловості та динаміки цін виробництва і розподілення електроенергії, газу та води на темпи зміни фінансового результату підприємств машинобудування (як відображення руху фінансових

потоків) та темпи зміни індексу виробленої продукції підприємств машинобудування (як відображення руху товарних потоків). Вибір таких показників впливу на рух товарних і фінансових потоків підприємств машинобудівної галузі пов'язаний з тим, що досліджені підприємства є споживачами продукції як підприємств добувної промисловості, так і підприємств виробництва і розподілення електроенергії, газу та води.

Значимість впливів за системою (1) є переважно помірною відповідно до класифікації Чеддока, а за системою (2) визначається коефіцієнтами детермінації не менш ніж 0,76, значення ж коефіцієнтів Дарбіна - Уотсона відповідно дорівнює 2,04; 2,11; 2,39.

$$\left\{ \begin{array}{l} FR \quad MP \quad DP \quad VR \\ FR \quad MP \quad DP \quad VR \\ FR \quad MP \quad DP \quad VR \end{array} \right. \quad (1)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} MP \quad DP \quad VR \\ MP \quad DP \quad VR \\ MP \quad DP \quad VR \end{array} \right. \quad (2)$$

де FR – темпи зміни фінансового результату підприємств вітчизняної машинобудівної галузі за підсумками 2002–2010 рр. як узагальнене відображення руху фінансових потоків підприємств даної галузі, %;

MP – динаміка значень індексу промислової продукції машинобудівної галузі за підсумками 2002–2010 рр. як узагальнене відображення руху матеріальних потоків підприємств даної галузі, %;

DP – динаміка значень індексу цін у машинобудівній галузі за підсумками 2002–2010 рр., %;

VR – динаміка індексу цін у добувній промисловості за підсумками 2002–2010 рр., %;

VR – динаміка індексу цін щодо виробництва і розподілення електроенергії, газу та води за підсумками 2002–2010 рр., %.

На основі системи регресійних рівнянь зроблено висновок, що найбільший негативний вплив на значення фінансового результату підприємств машинобудівної галузі справляє динаміка цін у виробництві і розподіленні електроенергії, газу та води. Поясненням такого факту є те, що підприємства вітчизняної машинобудівної галузі є досить енергозатратними. Тому однією з ключових умов досягнення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємств може бути зниження енерговитрат.

Запропонована технологія аналізу дозволяє провести структурування різноманітних впливів на збалансованість та узгодженість руху товарних і

фінансових потоків машинобудівних підприємств, врахувати дію перехресних впливів на взаємну рухомість товарних та фінансових потоків.

У третьому розділі – «Методичне забезпечення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства» – розроблено методичний підхід до аналізу змін у русі товарних і фінансових ресурсів підприємства; обґрунтовано і розроблено методичний підхід до оцінювання узгодженості й збалансованості руху товарних і фінансових потоків.

З метою виявлення взаємозалежності у русі товарних і фінансових потоків доведено доцільність співставлення швидкості змін в обсягах фінансових та матеріальних ресурсів підприємства. Це дозволило розробити логіко-структурну схему аналізу розривів між товарними і фінансовими потоками підприємства (рис. 2). Сутність такого аналізу полягає у співставленні темпів зміни (швидкості) в обсягах матеріальних ($\%VM_t$) та фінансових ресурсів ($\%VF_t$) підприємства для визначених інтервалів часу t . Запропонований методичний підхід передбачає визначення заходів підприємства з метою подолання можливих розривів у рухомості його матеріальних і фінансових ресурсів та сталого функціонування в цілому.

Розрив у рухомості різних потоків ресурсів підприємства, який визначає загрозу щодо можливої зміни асортиментної політики у майбутньому, змушує переглянути витрати на поточне виробництво. Тобто необхідно досягти збалансованості між фінансовими і товарними потоками підприємства. Разом з тим зміна асортиментної політики передбачає досягнення узгодженості в русі між фінансовими і товарними потоками, проявом чого є підвищення попиту на нові товари, а відтак і відновлення взаємного руху зазначених потоків.

Розрив у рухомості ресурсів, який є ознакою занепаду та згортання виробництва, що потребує зміни загального управління підприємством, також є можливим варіантом вирішення завдання досягнення збалансованості та узгодженості товарних і фінансових потоків. Незбалансованість та неузгодженість руху фінансових і товарних потоків підприємства на фоні скорочення руху загального обсягу фінансових і матеріальних ресурсів може призвести і до згортання процесу виробництва в цілому, оскільки відбувається порушення відтворювального процесу.

Доповненням до логіко-структурної схеми аналізу розривів між товарними і фінансовими потоками підприємства з погляду досягнення збалансованості та узгодженості руху досліджуваних потоків є:

врахування коливань у русі як товарних, так і фінансових потоків підприємства. Це дозволяє визначити ознаки взаємної рухомості досліджуваних потоків ресурсів підприємства відповідно до впливу низки факторів внутрішнього і зовнішнього середовища та врахувати особливості функціонування окремого підприємства, зважити прийняті заходи з погляду збалансованості та узгодженості руху зазначених потоків;

визначення взаємодії між фінансовими та товарними потоками підприємства відповідно до можливих розривів у зміні обсягів матеріальних і фінансових ресурсів підприємства згідно з часовою ознакою руху відповідних потоків, що уможливує ранжування збалансованості та рухомості досліджуваних потоків як у межах одного

підприємства за різними часовими ознаками його життєвого циклу або циклу виробництва нового товару, так і для різних підприємств. Це дозволяє проводити поглиблений аналіз взаємності руху товарних і фінансових потоків підприємства, визначати напрями окремих дій щодо подолання існуючих розривів між досліджуваними потоками.

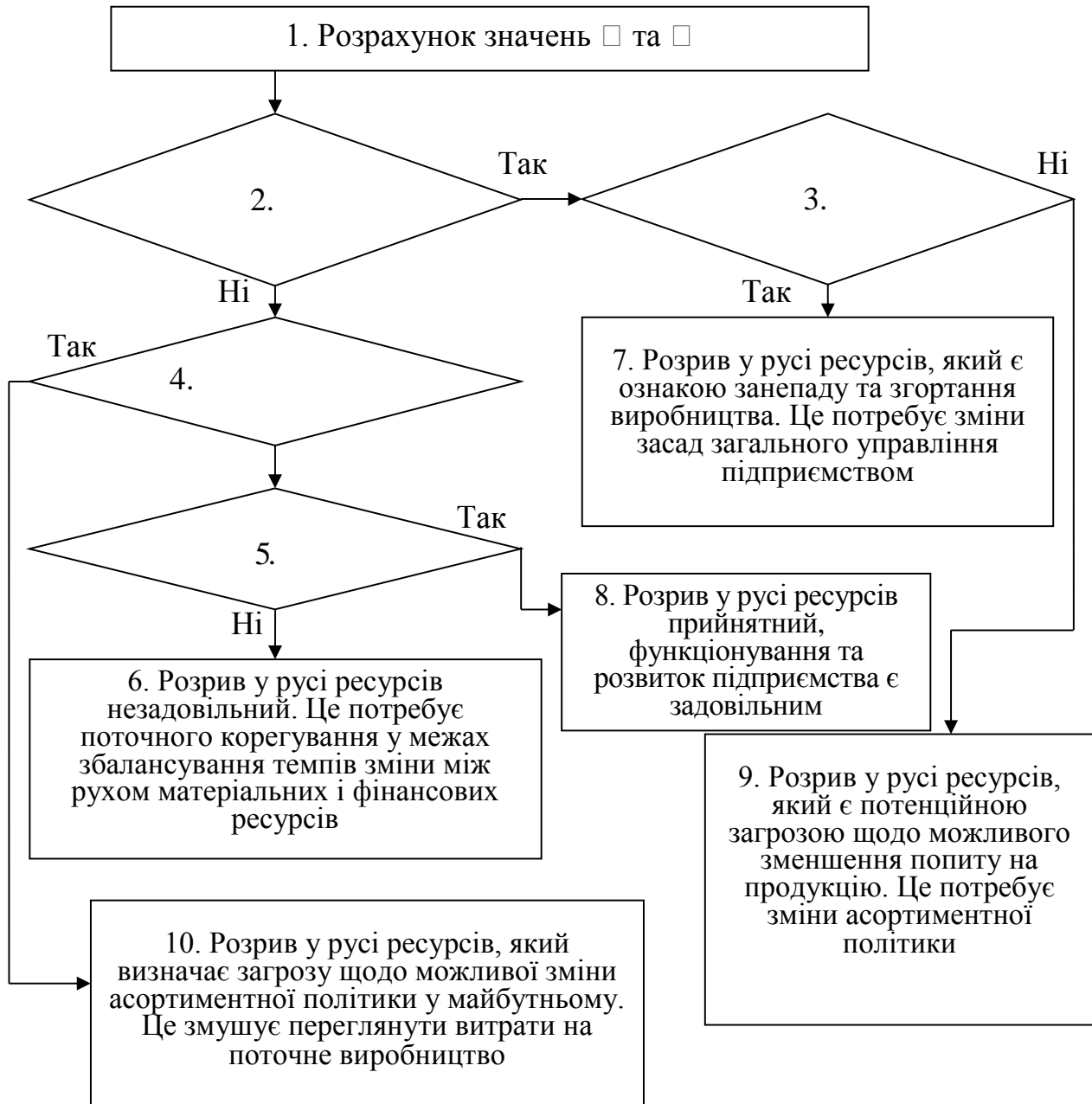

Рис. 2. Логіко-структурна схема аналізу розривів між темпами зміни матеріальних і фінансових ресурсів підприємства

У дисертації розроблено методичний підхід до оцінки збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства, який реалізується за такими етапами (рис. 3).

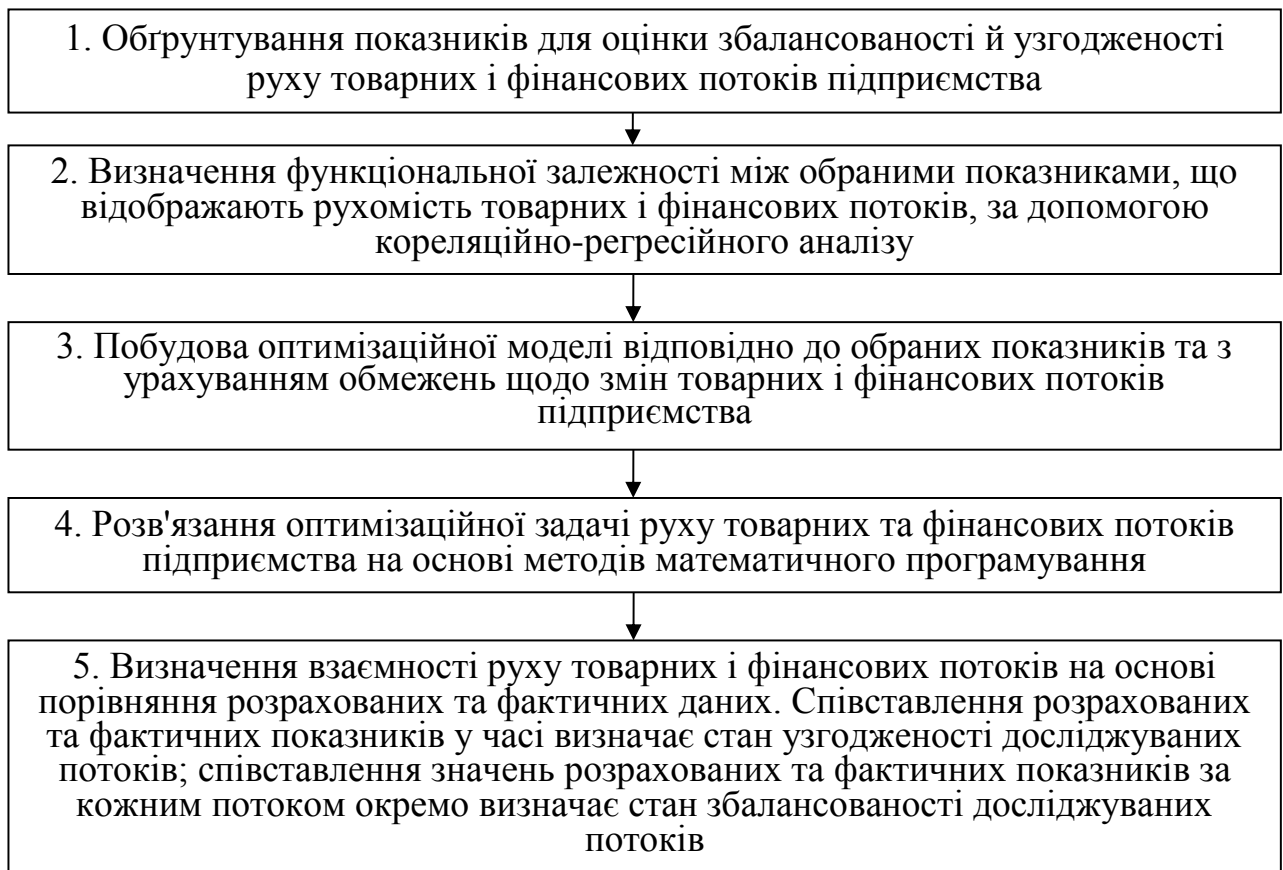

Рис. 3. Етапи методичного підходу до оцінки збалансованості і узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства

Показниками оцінки збалансованості й узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства обрано обсяги отриманого доходу від реалізованої продукції (OV), величину матеріальних витрат (MV) і витрати на оплату праці (VP) в операційних витратах.

Функціональна залежність між зазначеними показниками описується регресійним рівнянням із нормальними коефіцієнтами при незалежних змінних (3). Максимізація такої функціональної залежності при умові наявних матеріальних витрат і витрат на оплату праці в операційних витратах підприємства дасть основу для визначення стану взаємозалежного руху досліджуваних потоків підприємства на основі обраних показників.

Отже, у формалізованому вигляді поставлене завдання набуває такого вигляду: необхідно розв'язати задачу максимізації:

$$\text{максимізувати } Z = \dots, \quad (3)$$

за умов:

$$\begin{cases} k_1 \leq MV \leq k_2 \\ k_3 \leq VP \leq k_4 \\ MV \geq 0 \\ VP \geq 0 \end{cases} \quad (4)$$

де OV – значення обсягів отриманого доходу від реалізованої продукції підприємства на обраному для дослідження інтервалі часу $[t_1, t_2]$, грн;

MV – значення величини матеріальних витрат в операційних витратах підприємства на обраному для дослідження інтервалі часу $[t_1, t_2]$, грн;

VP – значення витрат на оплату праці в операційних витратах підприємства на обраному для дослідження інтервалі часу $[t_1, t_2]$, грн;

α_1, α_2 – нормальні коефіцієнти регресійного рівняння при незалежних змінних;

C – вільний член регресійного рівняння;

k_1, k_2 – конкретні найбільші та найменші значення величини матеріальних витрат в операційних витратах підприємства з обраного для дослідження інтервалу часу $[t_1, t_2]$, що відображують можливу змінність значень матеріальних витрат для обраного підприємства, грн;

k_3, k_4 – конкретні найбільші та найменші значення величини витрат на оплату праці в операційних витратах підприємства з обраного для дослідження інтервалу часу $[t_1, t_2]$, що відображують можливу змінність значень витрат на оплату праці для обраного підприємства, грн.

Потоки визначаються узгодженими одностайно, якщо значення розрахованих та фактичних даних руху товарних потоків збігаються для одних і тих самих часових інтервалів, а розраховане значення для фінансових потоків знаходиться у межах фактичних даних. При невиконанні останньої умови можна вважати, що узгодженість досліджуваних потоків є переважною. Якщо значення розрахованих та фактичних даних не збігаються для одних і тих самих часових інтервалів, то узгодженість є умовною (є частковий збіг у часі) або взагалі відсутня (немає збігу в часі).

Аналогічні визначення надаються й відносно збалансованості досліджуваних потоків, але у даному випадку порівнюються вже абсолютні значення розрахованих та фактичних значень обраних показників діяльності підприємства за кожним потоком окремо.

На основі запропонованого методичного підходу здійснено оцінку взаємності руху товарних та фінансових потоків досліджуваних підприємств на основі співставлення рухомості потоків, які визначаються обсягами отриманого доходу від реалізованої продукції, величиною матеріальних витрат і витрат на оплату праці в операційних витратах (табл. 2). Застосування цього методичного підходу дає можливість підприємству визначити стан збалансованості та узгодженості його товарних і фінансових потоків та на цій основі посилити обґрунтованість

управлінських рішень щодо забезпечення безперервності відтворювальних процесів підприємства.

Таблиця 2

Оцінка збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємств

Підприємство	Розраховані значення, тис. грн			Узгодженість	Збалансованість
	OV_{max}	MV	VP		
ПАТ «Харківський підшипниковий завод»	691029,73	377105,13	91001,00	одностайна	переважна
ПАТ «Турбоатом»	884035,90	367960,73	153742,00	одностайна	переважна
ПАТ «ХТЗ ім. С. Орджонікідзе»	640725,36	321109,00	81545,00	умовна	умовна
ПАТ «Харківський завод штампів та прес-форм»	9419,24	4395,25	2484,00	немає	переважна
ПАТ «Харверст»	20329,44	15601,57	8855,00	немає	переважна
ПАТ «Світло Шахтаря»	451091,52	185760,00	86084,00	одностайна	одностайна
ПАТ «Електро-машина»	63979,61	33327,17	12066,00	одностайна	переважна
ПАТ «Харківський завод поліграфічних машин»	4996,12	2001,60	978,10	немає	переважна
ПАТ «Електромаш»	1487,17	453,00	253,61	немає	переважна
ПАТ «ХЕЛІЗ «Укр-електромаш»	92513,35	25173,30	13677,00	немає	переважна
ПАТ «Гідропривід»	20023,13	1223,00	3767,00	немає	немає

Грунтовність і практичне значення запропонованих теоретико-методичних положень та рекомендацій підтверджуються результатами їхньої апробації на реальних даних діяльності вітчизняних підприємств машинобудівної галузі.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе науково-практичне завдання обґрунтування теоретичних і методичних положень, розробки практичних рекомендацій, спрямованих на забезпечення збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства завдяки вдосконаленню аналізу й оцінки взаємності руху потоків його ресурсів. Основні теоретичні та практичні результати полягають у такому:

1. Уточнення змісту товарних потоків промислового підприємства як потоків

матеріальних ресурсів, які визначають потоки первісних, пов'язаних із постачанням необхідних ресурсів виробництва, та кінцевих (виробленої продукції) товарів, дозволяє розмежувати поняття «товарні потоки промислового підприємства» та «матеріальні потоки промислового підприємства» і розкрити їх сутнісне розуміння на основі врахування різних стадій руху матеріальних ресурсів та можливості перетворення товарів у ресурси відповідно до етапів виробництва.

Визначення фінансових потоків промислового підприємства як цілеспрямованого руху, зміни (обсягів, типів, форм і видів) різноманітних фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що здійснюється відповідно до фактора часу, та наголошення на ролі товарних потоків як передумови формування фінансових потоків дозволяють підкреслити економічну природу їхнього виникнення.

Наведені визначення дають можливість врахувати наявні та приховані взаємозв'язки між товарними і фінансовими потоками підприємства для забезпечення збалансованості та узгодженості їхнього руху.

2. На основі узагальнення найбільш поширених підходів, які застосовуються для розгляду взаємодії товарних та фінансових потоків підприємства показана значимість потокового підходу у розкритті взаємозалежного руху товарних та фінансових потоків підприємства для визначення їх збалансованості та узгодженості. Разом з тим враховано логістичний, синергетичний, системний та інформаційний підходи.

3. Критерії взаємозалежності руху товарних і фінансових потоків підприємства класифіковано за такими ознаками: з погляду множинності показників ефективності або результативності виробництва; з погляду узагальнення рухомості потоків ресурсів як на якісному, так і на кількісному рівні; залежно від умов ведення господарської діяльності; з погляду пріоритетів менеджера, який приймає управлінські рішення. Якісними критеріями взаємності руху товарних і фінансових потоків підприємства є узгодженість потоків ресурсів, що визначає часову структуру змін у русі різноманітних ресурсів підприємства, та збалансованість потоків ресурсів, яка відображає відповідність між потребами у ресурсах та їх наявністю.

4. Взаємозалежна рухомість товарних і фінансових потоків вітчизняних машинобудівних підприємств визначається нерівномірністю руху окремих складових таких потоків, проявом чого є: нестабільна динаміка темпів зміни обсягів реалізованої продукції підприємств машинобудування; різноплановість зміни структури загального потоку нових товарів підприємств машинобудівної галузі у розрізі її окремих підгалузей; різноспрямованість тенденцій зміни питомої ваги запасів товарно-матеріальних цінностей та їхніх складових (виробничі запаси, готова продукція, незавершене виробництво, товари) в оборотних активах.

5. Аналіз впливу факторів внутрішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків підприємства запропоновано здійснювати з урахуванням узгодженості складових таких потоків та визначення їхнього впливу на узагальнені показники діяльності підприємства, що дозволяє дослідити значення руху товарних і фінансових потоків для ефективного функціонування підприємства.

Технологія аналізу впливу факторів зовнішнього середовища на

взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків машинобудівних підприємств передбачає побудову регресійних рівнянь впливу динаміки цін у добувній промисловості та динаміки цін виробництва і розподілення електроенергії, газу та води на рух товарних і фінансових потоків підприємств машинобудування, що дає можливість враховувати економічні відносини між досліджуваними групами підприємств стосовно забезпечення збалансованості й узгодженості руху їхніх товарних і фінансових потоків.

6. Врахування взаємного руху потоків товарних та фінансових ресурсів підприємства на основі співставлення швидкості їхніх змін та визначення розривів у їхній рухомості в межах запропонованого методичного підходу дозволяє визначити дії підприємства для досягнення взаємності руху його потоків. Такими діями залежно від виявлених розривів у русі ресурсів є: поточне корегування у межах збалансування темпів зміни між рухом матеріальних і фінансових ресурсів, якщо розрив є незадовільним; зміна загального управління підприємством, якщо розрив є ознакою занепаду та згортання виробництва; зміна асортиментної політики, якщо розрив є потенційною загрозою щодо можливого зменшення попиту на продукцію; перегляд витрат на поточне виробництво, якщо розрив визначає загрозу щодо можливої зміни асортиментної політики у майбутньому.

7. Розроблений методичний підхід до оцінки збалансованості та узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства складається з таких етапів: обґрунтування показників для оцінки збалансованості й узгодженості руху товарних і фінансових потоків підприємства; визначення функціональної залежності між обраними показниками, що відображають рухомість товарних та фінансових потоків, за допомогою кореляційно-регресійного аналізу; побудова оптимізаційної моделі відповідно до обраних показників та з урахуванням обмежень щодо змін товарних і фінансових потоків підприємства; розв'язання оптимізаційної задачі руху товарних і фінансових потоків підприємства на основі методів математичного програмування; визначення стану узгодженості та збалансованості руху товарних і фінансових потоків на основі порівняння розрахованих та фактичних даних. Використання запропонованого підходу підвищує обґрунтованість управлінських рішень стосовно забезпечення безперервності відтворювальних процесів підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Малахов В. А. Змістовність понятійного апарату з питань визначення руху матеріальних ресурсів виробничого підприємства / В. А. Малахов // Економіка розвитку. – 2009. – № 3 (51). – С. 40–42.

2. Малахов В. А. Логистические кривые в исследовании движения материальных и финансовых потоков производственного предприятия / В. А. Малахов // Бизнес Информ. – 2009. – № 7. – С. 74–77.

3. Малахов В. А. Рухомість матеріальних та фінансових ресурсів підприємства як основа визначення оптимальної потокової моделі їх аналізу / В. А. Малахов

// Вісник Житомирського державного університету / Економічні науки. – 2009. – № 2 (48). – С. 198–201.

4. Малахов В. А. Модель аналізу узгодженості руху матеріальних та фінансових потоків суб'єктів господарювання / В. А. Малахов // Економіка розвитку. – 2010. – № 3 (55). – С. 108–111.

5. Малахов В. А. Статистичні оцінки узгодженості руху фінансових та матеріальних потоків підприємств машинобудування / В. А. Малахов // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Х. : ХІБС УБС НБУ, 2010. – Вип. 2 (9). – С. 194–199.

6. Дікань Л. В. Оцінка оптимальності руху товарних та фінансових потоків підприємства / Л. В. Дікань, В. А. Малахов // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Х. : ХІБС УБС НБУ, 2011. – Вип. 2 (11). – С. 140–148.

7. Дікань Л. В. Теоретичні аспекти сутнісного розуміння фінансових потоків промислового підприємства / Л. В. Дікань, В. А. Малахов // Економіка розвитку. – 2011. – № 4 (60). – С. 76–79.

Публікації за матеріалами конференцій

8. Малахов В. А. Узгодженість потоків матеріальних та фінансових ресурсів промислового підприємства / В. А. Малахов // Зб. матеріалів наук.-практич. конференції «Розвиток наукової думки – 2008» (Миколаїв, 10 жовтня 2008 р.). – Миколаїв : НУК, 2008. – Т. 5. – С. 167–168.

9. Малахов В. А. Взаємність у русі матеріальних та фінансових потоків підприємства як ознака його конкурентоспроможності / В. А. Малахов // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія розвитку України у глобальному середовищі» (Сімферополь, 13-15 листопада 2009 р.). – Сімферополь : ВіТроПринт, 2009. – Т. II. – С. 93.

10. Малахов В. А. Оцінка змін у русі матеріальних та фінансових потоків підприємства / В. А. Малахов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми обліку, аналізу і фінансового контролю в Україні» (Харків, 10-11 лютого 2009 р.) // Управління розвитком : зб. наук. статей. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – № 1. – С. 99.

11. Малахов В. А. Дискусійні положення визначення поняття «фінансовий потік промислового підприємства» / В. А. Малахов // Матеріали восьмої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Україна наукова» (Київ, 21-23 грудня 2011 р.). – К : ТОВ «ТК Меганом», 2011. – Ч. 3. – С. 67–69.

АНОТАЦІЯ

Малахов В. А. Збалансованість та узгодженість руху товарних та фінансових потоків промислового підприємства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами

економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет, Харків, 2012.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних і методичних положень, розробці практичних рекомендацій, спрямованих на збалансованість та узгодженість руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства завдяки вдосконаленню аналізу й оцінки взаємності руху потоків його ресурсів. Уточнено сутність і зміст товарних та фінансових потоків, доведено значення потокового підходу для розкриття взаємодії потоків ресурсів підприємства, обґрунтовано критерії взаємозалежності руху товарних і фінансових потоків промислового підприємства. Проведено аналіз руху товарних і фінансових потоків на прикладі підприємств машинобудівної галузі, визначено вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на взаємозалежність руху товарних і фінансових потоків. Запропоновано методичний підхід до аналізу змін у русі товарних і фінансових ресурсів підприємства на основі співставлення швидкості їхніх змін. Розроблено методичний підхід до оцінки збалансованості й узгодженості руху товарних та фінансових потоків та визначення її стану (одностайна, переважна, умовна).

Ключові слова: товарні потоки, фінансові потоки, матеріальні ресурси, промислове підприємство, узгодженість, збалансованість.

АННОТАЦІЯ

Малахов В. А. Сбалансированность и согласованность движения товарных и финансовых потоков промышленного предприятия. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (за видами экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет, Харьков, 2012.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических и методических положений, разработке практических рекомендаций, направленных на сбалансированность и согласованность движения товарных и финансовых потоков промышленного предприятия за счет усовершенствования анализа и оценки взаимозависимости движения потоков его ресурсов.

На основе обобщения и анализа разных подходов к рассмотрению движения товарных и финансовых потоков уточнены сущность и содержание таких понятий как «товарные потоки промышленного предприятия», «материальные потоки промышленного предприятия» и «финансовые потоки промышленного предприятия».

Обобщены наиболее распространенные подходы, которые используются при рассмотрении взаимодействия товарных и финансовых потоков предприятия с целью определения взаимозависимости их движения. Обоснована значимость потокового подхода в раскрытии взаимодействия потоков ресурсов предприятия.

Обобщены основы взаимозависимого движения потоков материальных и финансовых ресурсов предприятия. Раскрыты основные классификационные признаки критериев движения товарных и финансовых потоков, к которым

отнесены: сложность их построения; необходимость учета множественности показателей эффективности или результативности производства; оценка движения потоков ресурсов как на качественном, так и на количественном уровнях; определение условий ведения хозяйственной деятельности; учет приоритетов менеджера при принятии управленческих решений.

Доказано, что взаимосвязанное движение товарных и финансовых потоков отечественных машиностроительных предприятий определяется неравномерностью движения отдельных составляющих таких потоков, проявлениями чего являются: нестабильная динамика темпов изменения объемов реализованной продукции предприятий машиностроения; разноплановость изменения структуры общего потока новых товаров предприятий машиностроительной отрасли в разрезе ее отдельных подотраслей; разнонаправленность тенденций изменения удельного веса запасов товарно-материальных ценностей и их составляющих (производственные запасы, готовая продукция, незавершенное производство, товары) в оборотных активах.

Предложено анализ влияния факторов внутренней среды на взаимозависимость движения товарных и финансовых потоков предприятия осуществлять с учетом согласованности составляющих таких потоков и определения их влияния на обобщенные показатели деятельности предприятия, что позволяет исследовать значимость движения товарных и финансовых потоков для эффективного функционирования предприятия.

Разработана технология анализа влияния факторов внешней среды на взаимозависимость движения товарных и финансовых потоков машиностроительных предприятий, которая предполагает построение регрессионных моделей влияния динамики цен в добывающей промышленности и динамики цен производства и распределения электроэнергии, газа и воды на движение товарных и финансовых потоков предприятий машиностроения, что дает возможность учитывать экономические отношения между исследуемыми группами предприятий по обеспечению сбалансированности и согласованности движения их товарных и финансовых потоков.

Предложен методический подход к анализу изменений в движении товарных и финансовых ресурсов на основе сопоставления скорости их изменения и определения разрывов в их подвижности, что позволяет определить действия предприятия по достижению взаимности движения его потоков. Таковыми в зависимости от выявленных разрывов в движении ресурсов являются: текущие корректировки в рамках сбалансирования темпов изменения между движением материальных и финансовых ресурсов, если разрыв является неудовлетворительным; изменение общего управления предприятием, если разрыв является признаком упадка и сворачивания производства; изменение ассортиментной политики, если разрыв является потенциальной угрозой относительно возможного уменьшения спроса на продукцию; пересмотр расходов на текущее производство, если разрыв характеризует угрозу относительно возможного изменения ассортиментной политики в будущем.

Разработан методический подход к оценке согласованности и сбалансированности движения товарных и финансовых потоков предприятия,

который состоит из следующих этапов: обоснование показателей для оценки сбалансированности и согласованности движения товарных и финансовых потоков предприятия; определение функциональной зависимости между выбранными показателями, отражающими подвижность товарных и финансовых потоков, с помощью корреляционно-регрессионного анализа; построение оптимизационной модели согласно выбранным показателям и с учетом ограничений по изменениям товарных и финансовых потоков предприятия; решение оптимизационной задачи движения товарных и финансовых потоков предприятия на основе методов математического программирования; определение состояния согласованности и сбалансированности движения товарных и финансовых потоков на основе сравнения расчетных и фактических данных. Использование предложенного подхода усиливает обоснованность управленческих решений по обеспечению непрерывности воспроизводственных процессов предприятия.

Ключевые слова: товарные потоки, финансовые потоки, материальные ресурсы, промышленное предприятие, согласованность, сбалансированность.

SUMMARY

Malakhov V. A. Equation and coherence of movement of commodity and financial streams of the industrial enterprise. – Manuscript.

The thesis for the scientific degree of Candidate of Sciences in Economics, speciality 08.00.04 – economy and management enterprises (after the types of economic activity). – Kharkiv National Economic University, Kharkiv, 2012.

The dissertation is devoted to justification of theoretical and methodical provisions, development of the practical recommendations directed on equation and coherence of movement of commodity and financial streams of the industrial enterprise at the expense of improvement of the analysis and generalization of an assessment on definitions of reciprocity of movement of streams of its resources. The essence and the maintenance of commodity and financial streams is specified, the importance of a potokovy approach in disclosure of interaction of streams of resources of the enterprise, обобщенні criteria of interdependence of movement of commodity and financial streams of the industrial enterprise is analysed. The analysis of movement of commodity and financial streams on an example of the enterprises of machine-building branch is carried out, influence of factors internal and environment on interdependence of movement of commodity and financial streams is defined. The methodical approach to the analysis of changes in movement of commodity and financial streams, an approach to definition of an assessment of coherence and equation of movement of commodity and financial streams are developed.

Key words: commodity streams, financial streams, material resources, industrial enterprise, coherence, equation.

МАЛАХОВ ВАЛЕРІЙ АНДРІЙОВИЧ

**ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ТА УЗГОДЖЕНІСТЬ РУХУ
ТОВАРНИХ ТА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 27.08.2012.   Формат 60×90/16.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнографічний.
Наклад 100 прим. Зам. № 170

Надруковано в центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю.о. А00 № 507350
61022, м. Харків, вул. Сумська, 37,
тел. (057) 700-53-51, 714-34-26,
пров. Соляниківський, 4,
тел. (057) 771-00-92, 700-00-96